

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.2

Боровенко В.М.

Навчально-науковий гуманітарний інститут
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

Розглядається процес формування системи злочинів проти громадської безпеки в Україні та їх поняття.

Ключові слова: громадська безпека, система злочинів проти громадської безпеки.

Злочини, що посягають на громадську безпеку, супроводжують людство на протязі всієї історії його існування. Однак кримінально-правові норми щодо їх заборони зароджуються за часів Середньовіччя в правових системах Старої Європи, в т. ч. і на теренах України. В даному дослідженні автор підкреслює, що основними етапами історико-правового розвитку українського кримінального права необхідно вважати: київсько-руський або «русько-правдівський» (X–XIII ст.); литовсько-польський (XIV–XVII ст.); російський (XVII – початок XX ст.); радянський (1917–1991 рр.) та сучасний (від 1991 р. до теперішнього часу).

Так, з найдавніших часів на теренах сучасної України основними джерелами права були: Руська Правда, права Великого князівства Литовського, Руського та Жемайтійського (Литовські статuti 1529, 1566 і 1588 рр.), Кароліна і Саксонское зерцало, польські судебники та низка інших кодифікованих актів інших держав.

З моменту розпаду київсько-русько-литовської держав і аж до 1849 р. теперішні Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, більша частина Чернівецької областей та Жешувське, Перемишльське і частина Краківського воєводств перебували під Польщею, де застосовувалися «Польська Правда» («Księga prawa zwyczajowego polskiego»), «Повний Звід статутів Казимира III» («Zwody zupełny statutow Kazmierza-Wielkiego»).

З метою врегулювання правовідносин для Малої Польщі близько 1347 р. було створено Віслицький статут, а для Великої Польщі у 1346–1347 рр., – Петраковський статут.

Починаючи з 1772 р., Галичина та Буковина були окуповані Австро-Угорщиною, де в порядку експерименту був запроваджений «Західно-Галицький кримінальний кодекс» (1796). В інших землях були також чинними оновлений Кримінальний кодекс (1852) та Військово-кримінальний кодекс Австрії (1855), які визнавалися чинними в Галичині до моменту введення польського кримінального кодексу в 1932 р. Після падіння Австро-Угорської імперії в 1918 р. проголошується Західно-Українська Народна Республіка, котра одразу розпочала війну проти поляків, яка невдовзі була програна і за підсумками Паризької мирної конференції (1919) Східна Галичина передана Польщі, за Ризьким миром (1921) до Польщі ввійшли Західна Волинь, Полісся, Холмщина, Підляшшя, а за рішенням Ради послів великих держав (1923) – Східна Галичина та Львівське, Тернопільське й Станіславське воєводства.

Крім того, на південному фланзі у 1918 р. Румунія окупувала Північну Буковину, Хотинський, Ізмаїльський та Аккерманський повіти Бессарабії, а 11 вересня 1919 р. за Сен-Жерменським договором всю Буковину було приєднано до Румунії, де поширювався її Кримінальний кодекс (далі – КК), реформований у 1936 р.

В Гетьманщині та Слобідській Україні запроваджуються «Соборное уложеніє» (1649), «Права, по котрим судиться малоросійський народ» (1743), Звід законів Російської імперії (1845) та низка інших, в т. ч. і місцевих українських правових актів, які носили звичасвий характер.

Першим більш-менш цивілізованим, сучасним (на той час) кодифікованим кримінально-правовим актом в Росії стає «Уголовное уложеніє» (1903) [1], яке так і не набрало чинності на території Малоросії, оскільки велика смута та соціально-політичні зворушення в державі сплутали всі карти, а правосуддя здійснювалося на підставі норм «пролетарської правосвідомості» та «революційної доцільності».

В подальшому, в період буремних подій 1917–1924 рр., нова влада створює нові правові акти, спрямовані на жорстоку боротьбу з представниками поваленої влади. Зокрема, визнаються особливо небезпечними для держави такі діяння як саботаж, спекуляція, хабарництво, а також розгортається боротьба із повстаннями тощо [2, с. 12-15; 17-19; 25; 28-30], а саме поняття «громадська безпека» лишається невизначеним. В ситуації загострення класової боротьби приймаються надзвичайні нормативно-правові акти: «О красном терроре», «О подсудности революционным трибуналам» та інші, а також створюються надзвичайні репресивні органи, яким «<...> за наявності збройних виступів (контрреволюційних, бандитських <...>) надавалося право безпосередньої розправи з такими, з метою їх припинення» [2, с. 34-37; 3], чи «<...> з метою рішучої боротьби з незаконним зберіганням зброї, а також недбалим поводженням з ним <...> невідкладно притягати до суду» [2, с. 77-78].

В умовах іноземної інтервенції, громадянської війни, розгулу бандитизму та суцільної розрухи, а також маючи сусідів, котрі постійно намагалися поширити свою владу на всю територію держави Україна, під шаленим військово-політичним тиском, в 1922 р. увійшла до складу СРСР, а в 1924 р. до цього союзу була включена і Молдавська АСРР. В цей же період набирає чинності перший КК Української РСР (1927), котрий було скопійовано із КК РСФСР. Він також захищав державний лад і представників влади в молодій державі, наприклад, «Розділ I. Контрреволюційні злочини» – ст. 54-7, 54-8, 54-9 та 54-11, «Розділ II. Злочини проти порядку управління; підрозділ А. Особливо для Союзу РСР небезпечні злочини проти порядку управління» – ст. 56-17, 56-28, 56-29 та ст. 74-1 підрозділу Б. Інші злочини проти порядку

управління», а також ст. 196 «Розділ VIII. Порухення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку і публічний порядок» [4; 5]. В останньому прикладі вперше вживається термін «громадська безпека», котрий за своїм змістом ще далекий від сучасного розуміння подібних суспільно небезпечних діянь.

В 40-60 роки ХХ ст. відбулася подальша ідеологізація та політизація процесу охорони правопорядку в суспільстві. Все це призводило до перманентних змін законодавства, перепідпорядкування підслідності із одного правоохоронного органу до іншого, при повному ігноруванні теорії права [6, с. 410]. В КК УРСР (1960) кримінально-правові норми щодо боротьби з посяганнями на громадську безпеку містилися в «Розділі 1. Державні злочини. 1. Особливо небезпечні державні злочини (ст. 58 – терористичний акт; ст. 59 – терористичний акт проти представника іноземної держави; ст. 64 – організаційна діяльність, спрямована на вчинення особливо небезпечних державних злочинів, а також участь в антирадянській організації)» та «2. Інші державні злочини (ст. 69 – бандитизм; ст. 71 – масові безпорядки)», а також «Розділ X. Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку і народного здоров'я (ст. 220 – порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах; ст. 220-1 – порушення правил пожежної безпеки; ст. 221 – порушення правил зберігання, обліку та перевезення вибухових і радіоактивних речовин; ст. 221-1 – незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин; ст. 222 – незаконне носіння, зберігання, придбання, виготовлення і збут вогнепальної або холодної зброї, бойових припасів і вибухових речовин; ст. 223 – викрадення вогнепальної зброї, боєвих припасів або вибухових речовин; ст. 224 – недбале зберігання вогнепальної зброї і боєприпасів; ст. 225 – незаконне пересилання легкозаймистих або їдких речовин) [7] та відносилися до компетенції органів державної безпеки.

Практика застосування кримінально-правових норм та теорія кримінального права в 60-ті роки ХХ ст. набули перших рис демократичного суспільства. Вчені-криміналісти більш відкрито стали ділитися своїми здобутками з науковою громадськістю. Зокрема, керуючись напрацюваннями своїх попередників і чинним законодавством, Яценко С.С. вперше відкрито наголошує, що громадський порядок – це стан суб'єктів, котрі взаємодіють між собою в межах, визначених нормами права та правилами співжиття і одночасно

гарантують стан суспільного спокою, не спричиняючи шкоди індивідуальній свідомості і духовному стану людей [8, с. 27-28]. Дещо пізніше він підкреслив, що у главі X Особливої частини КК встановлена відповідальність за злочини, що посягають на громадську безпеку, громадський порядок і народне здоров'я. Саме тому питання родового об'єкта (об'єктів) цих злочинів у доктрині кримінального права вирішується неоднозначно [8, с. 10; 9 с. 221-222]. По суті – це три самостійних групи правовідносин, котрі мають свій самостійний (родовий чи видовий) об'єкти правового захисту.

В поданому нормотворчому процесі ця ідея провідного фахівця в галузі кримінального права Яценка С.С. знайшла своє відображення в чинному КК України (2001). Так було створено «Розділ IX. Злочини проти громадської безпеки», «Розділ X. Злочини проти безпеки виробництва», «Розділ XI. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» та «Розділ XII. Злочини проти громадського порядку та моральності» тощо. Однак в подібному контексті «народне здоров'я» так і не знайшло свого закріплення у вигляді самостійного розділу КК (видового об'єкта). Більше того, і в такий спосіб проблема співвідношення об'єктів правового захисту лишається розв'язаною не повною мірою, оскільки низка суспільно-небезпечних діянь, передбачених статтями 131, 140, 142, 143, 147, 149, 161, 227, 271-275, 278, 294, 320, 321-1, 325-326, 333, 361, 414, 443-444, 446-447 КК України, при певних обставинах здатні спричинити значної шкоди національній та громадській безпеці, громадському порядку та народному здоров'ю, але всі вони розміщуються в різних розділах чинного Кодексу [10].

Отже, враховуючи реалії сьогодення, євроінтеграційні прагнення та чинне законодавство України, а також теорію права, ми стверджуємо, що однією із наявних проблем в науці кримінального права та практиці його застосування є відсутність нормативного чіткого визначення поняття «громадська безпека» та його співвідношення з іншими суспільно-небезпечними діяннями, здатними посягати на національну безпеку, порушувати громадський порядок та суспільний спокій у державі.

Зараз в різних джерелах із кримінального права ми знаходимо низку неоднозначних точок зору щодо визначення змісту поняття «громадська безпека», які переважно зводяться до «підтримання режиму безпеки всього суспільства». Так, Коржанський М.Й. вказував, що громадська безпека –

це сукупність суспільних відносин, що створюються для захисту життя та здоров'я невизначеної кількості людей і безпечного використання витоків підвищеної небезпеки [11, с. 360]. Комісаров В.С. лише в загальних рисах відмічає, що громадська безпека становить певну сукупність суспільних відносин, які не тільки регулюють безпечні умови життя суспільства, а є достатніми для їхнього нормального функціонування [12, с. 174; 13, ст. 206, ст. 211, ст. 212, ст. 214 тощо].

Провідний білоруський дослідник Барков А.В. підкреслює, що громадська безпека – це система суспільних відносин, які підтримують необхідні для належного функціонування рівень захисту суспільства, належну ступінь захисту життя і здоров'я людей, майнових інтересів фізичних чи юридичних осіб, громадського спокою, нормальної діяльності державних і суспільних інтересів тощо [14, с. 627; 15]. Професор Рустамбаєв М.Х. в своєму курсі з кримінального права Республіки Узбекистан визначає громадську безпеку як безпечні умови життя суспільства, тобто суспільні відносини, які забезпечують недоторканність життя і здоров'я громадян, майнові інтереси фізичних і юридичних осіб, нормальне функціонування будь-яких державних або громадських структур тощо [16, с. 12; 17].

На превеликий жаль, подібні погляди базуються на застарілих підходах до праворозуміння подібних явищ, а подекуди ці автори взагалі не зважають на кардинальні зміни, котрі відбулися у суспільстві та громадському житті на пострадянському просторі, які в багатьох випадках носять катастрофічний характер, потребують невідкладного реагування та застосування спеціальних заходів і повинні бути чітко скоординованими.

Найбільш вдалим, на наш погляд, законодавчим закріпленням поняття «громадська безпека» необхідно визнати дефініції, приведені в Законі «Про національну безпеку Республіки Казахстан» (в редакції 2012 р.), в якому вказується, що це один із видів національної безпеки та стан захищеності життя, здоров'я і благополуччя громадян, духовно-моральних цінностей казахстанського суспільства та системи соціального забезпечення від реальних та потенційних загроз, при якому забезпечується цілісність суспільства і його стабільність [18, ст. 4]. Позитивним підходом в такому визначенні необхідно визнати наявність чітких законодавчих орієнтирів щодо об'єктів правового захисту та їх підпорядкованості, залежно від ступеня суспільної небезпечності витоків загроз для громадської безпеки.

Спираючись на вищенаведене, казахський дослідник Борчашвілі І.Ш. уточнює, що це злочини, включені до глави 9 КК, які завдають шкоди соціально значущим інтересам – безпеці життєдіяльності казахстанського суспільства в цілому. Злочинному впливу можуть бути піддані такі суспільні цінності, як безпека при поводженні із загально небезпечними предметами, безпечні умови для життя суспільства. Отже, у широкому сенсі цього слова «громадська безпека» включає в себе суспільні відносини, що існують з приводу забезпечення громадського порядку [19, с. 578].

На протязі багатьох років видатний український фахівець в галузі кримінального права Тихий В.П. досліджував злочини, що посягають на громадську безпеку. В підсумку він дійшов висновку, що громадська безпека утворює атмосферу громадського спокою, обстановку впевненості в надійності та ефективності захисту від злочинів, у наявності для цього відповідних гарантій, відчуття безпеки, на яку можна покластися, в якій упевнені, яка заспокоює. Зворотною стороною громадської безпеки є стан громадського неспокою, стурбованості в надійній охороні спільноти, відчуття незахищеності від злочинних посягань, наявності загроз для життя, здоров'я, майна та інших цінностей, почуття втрати безпеки, її відсутності тощо [20, с. 461].

Найбільш аргументовано, на нашу думку, розв'язали зазначену проблему в КК Республіки Узбекистан (1994), в якому розділ шостий «Злочини проти громадської безпеки і громадського порядку» містить глави XVII «Злочини проти громадської безпеки»; XVIII «Злочини проти безпеки руху і експлуатації транспорту»; XIX «Злочини, які складають незаконний обіг наркотичних засобів чи психотропних речовин» та XX «Злочини проти громадського порядку» [17]. Зазначена систематизація повною мірою і логічно відповідає системній взаємній підпорядкованості об'єктів правового захисту, яка проглядається через систему поділу Особливої частини КК на відповідні «розділи» і підпорядковані «глави», що повною мірою відповідає поділу об'єктів на родові та видові в теорії кримінального права відповідно.

Крім того, низку позитивних здобутків системного викладу даної проблеми на пострадянському просторі ми знаходимо в розділі XX «Злочинні діяння проти громадської безпеки і громадського порядку» в КК Латвійської Республіки (1998) [21], розділі дев'ятому і однойменній главі XXX «Злочини проти громадської безпеки і громадського порядку» в КК Грузії (1999) [22], главі XIII «Зло-

чини проти громадської безпеки і громадського порядку» КК Республіки Молдова (2002) [23], главі XI «Злочини проти громадського порядку і громадської безпеки» КК Естонської республіки (2002) [24] тощо.

Термінологічна невизначеність чинного законодавства підштовхує нас до пошуку можливих шляхів розв'язання зазначеної проблеми через дослідження чинного законодавства іноземних держав, які ніколи не входили до радянського блоку. Так, в КК ФРН (1871), в сьомому розділі зібрані «Злочинні діяння проти громадського порядку» (ст. 123-145d); розділі двадцять вісім – «Суспільно небезпечні злочинні діяння» (ст. 306-323с) та двадцять дев'ять – «Злочинні діяння проти навколишнього середовища» (ст. ст. 324-330в), ці розділи містять кримінально-правові норми, подібні до наших злочинів проти громадської безпеки [25]. Зазначене свідчить, що законодавець на протязі багатьох років вдосконалює чинне законодавство і чітко визначає систему суспільно небезпечних діянь, які посягають на громадську безпеку та громадський порядок. КК Аргентини (1921), розділ VII «Злочини проти громадської безпеки» включає до свого складу глави I «Пожежі та інші руйнування»; II «Злочини проти засобів транспорту і зв'язку»; III «Піратство» та VI «Злочини проти громадського здоров'я. Отруєння чи підробка питної води, харчів чи ліків» [26]. В свою чергу, КК Данії (1930) не є єдиним джерелом кримінального права в цій державі, однак і його глави 20 «Злочини, які спричиняють небезпеку для суспільства» і 21 «Різноманітні діяння, які спричиняють суспільну шкоду» [27] визначають діяння, котрі містять небезпеку для суспільства через суспільну шкоду.

Зокрема, в КК Швеції (1962) є Глава 4. «Про злочини проти свободи і громадського спокою» (захоплення заручників, погрози, застосування зброї, вторгнення в помешкання тощо) та 13 «Про злочини, які становлять громадську небезпеку» (підпал, вибухи і т. п., майно Королівства, захоплення повітряного чи морського суден, отруєння громадян та інші) [28], що містять злочини, які багато в чому нагадують окремі суспільно-небезпечні діяння, представлені в КК України, але представлені також в іншій системі. Однак головною їх ознакою є забезпечення «громадського спокою».

Натомість, КК Швейцарії (1937) злочини проти громадської безпеки в окрему структуру не виділяє, але окремі їх риси ми бачимо в сьомому розділі «Суспільно небезпечні злочини і провини»;

восьмому розділі «Злочини і провини проти громадського здоров'я»; дев'ятому розділі «Злочини і провини проти громадського транспорту»; одинадцятому розділі «Підробка документів» [29], де містяться суспільно-небезпечні діяння, які посягають на життя, громадський спокій, безпеку та порядок.

Зокрема, КК Австрії (1974) містить «Сьомий розділ. Суспільно небезпечні діяння і злочинні діяння проти навколишнього середовища» і «Двадцятий розділ. Злочинні діяння проти громадського спокою» [30], які гарантують громадську безпеку.

В свою чергу, КК Іспанії (1995) містить «Розділ XVII. Про злочини проти колективної безпеки», що включає до себе Главу I. «Про злочини, пов'язані з ризиком катастроф». Відділ I. «Про злочини, які пов'язані з ядерною енергетикою та іонізуючою радіацією» (ст. 341-385) та «Розділ XXII. Злочини проти громадської безпеки. Глава I. Заколот» (ст. 544-549) [31]. У цьому КК оголошуються цінності, що підлягають кримінально-правовому захисту, а також простежується внутрішня підпорядкованість глав, розділів і відділів.

Особливе місце в континентальній системі права посідає КК Франції (1992), який, так само, як і його попередник, став взірцем для формування національного кримінального права для низки держав. В чинному Кодексі ми не побачимо спеціального розділу, де були б сконцентровані суспільно небезпечні діяння, які посягають на громадську безпеку. Однак нашу увагу привертають ті кримінально-правові норми, які прямо чи опосередковано захищають громадську безпеку та громадський порядок. Зокрема, «Книга Друга. Про злочини і проступки проти особи. Глава IV. Про посягання на свободу людини. Відділ I. Про викрадання та незаконне позбавлення волі» (ст. 224 -1-224-5); «Відділ II. Про угон повітряного судна, корабля або будь-якого іншого транспортного засобу» (ст. 224-6-224-8); «Глава II. Про знищення, пошкодження і псування. Відділ II. Про знищення, пошкодження і псування, небезпечні для людей» (ст. 322-5-322-11); «Відділ III. Про загрози знищенням, пошкодженням або псуванням і про неправдиве повідомлення» (ст. 322-12-322-14); «Книга Четверта. Про злочини і проступки проти нації, держави і громадського спокою. Розділ I. Про посягання на основоположні інтереси нації. Відділ II. Про повстання» (ст. 412-3-412-6); «Відділ III. Про захоплення командування, наборі збройних сил і провокації незаконного самоозброєння»

(ст. 412-7-412-8); «Розділ II. Про тероризм. Глава I. Про акти тероризму» (ст. 421-1-421-5); «Розділ III. Про посягання на державну владу. Глава I. Про посягання на громадський спокій. Відділ I. Про перешкоджання реалізації свободи висловлювання, праці, об'єднань, зборів або маніфестацій» (ст. 431-1-431-2), «Відділ II. Про протиправну участь в сходці» (ст. 431-3-431-8), «Відділ III. Про незаконні маніфестації та протиправну участь в маніфестації або публічних зборах» (ст. 431-9-431-12); «Відділ IV. Про бойові групи і реформаторські рухи» (ст. 431-13-431-21); «Розділ V. Про участь в організації зловмисників» (ст. 450-1-450-4) [32]. В цій ситуації заслуговує на нашу увагу не відсутність спеціальних глав чи розділів щодо захисту громадської безпеки та спокою, а те, що і в такий спосіб французький законодавець чітко визначив значний перелік суспільно небезпечних діянь, небажаних для суспільства, і, в першу чергу, зафіксував ті, що витікають із міжнародних зобов'язань держави та гарантують належний громадський спокій та безпеку.

По-друге, ми відмічаємо внутрішню неузгодженість українського чинного законодавства, що тягне за собою розбалансованість всієї нормативно-правової бази в державі та породжує фактичну бездіяльність правоохоронних органів за багатьма напрямками. Зокрема, Закон України «Про основи національної безпеки» (2003) [33] – це свого роду конституція в безпечній сфері людини, суспільства і держави, яка має стати законом № 1, підґрунтям для формування усіх органів державної влади та правоохоронної системи.

Так, в Законі сказано, що «національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якою забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах <...>» [33, ст. 1]. Виходячи з тексту Закону, ми бачимо, що національна безпека містить понад 46 сфер (напрямків), які складають дещо суперечливий перелік пріоритетів. Зокрема, це «<...> правоохоронна діяльність», «боротьба з корупцією». Тут і «міграційна політика», і «культурний розвиток населення»; «забезпечення свободи слова», «пенсійне забезпечення» і «житлово-комунальне господарство»; «торгівля» і «захист інформації» і т. д., що в багатьох випадках до засад національної безпеки не мають прямого відношення. Але можливо припустити, що при певних умовах все це, можливо, може створювати загрозу, а може і не створювати.

Тоді в новому Законі мали би бути закріплені тільки прямі загрози національній безпеці та їх внутрішня структура, до якої була б включена і громадська безпека.

Крім того, в ст. 4 цього Закону ми не бачимо провідного державного органу, відповідального за виконання конкретних завдань щодо забезпечення основ національної безпеки, компетенцій, ієрархії і підпорядкування правоохоронних структур, прав та обов'язків, функцій тощо. В Законі взагалі відсутні МВС, митні та податкові, а також інші органи, які покликані боротися із злочинністю (зовнішніми та внутрішніми загрозами), а формула «інші центральні органи виконавчої влади <...>» є занадто загальною і неконкретною. Саме це тягне за собою і невизначене формування основного тіла та внутрішньої структури КК України в цілому і злочинів проти громадської безпеки зокрема.

Таким чином, найефективнішим шляхом розв'язання зазначених проблем, на нашу думку, могла б стати Державна Стратегія (програма) розвитку України на багато років, новий Закон України «Про національну безпеку України», Програма інтеграції до Європейського, в тому числі й правового простору, Концепція забезпечення Державної кримінально-правової політики та багато інших напрямків розбудови національної державності, спрямовані на безумовну захищеність ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ від сучасних зовнішніх та внутрішніх загроз, що могло б по-новому зафіксувати специфічні функції конкретних правоохоронних органів, їх компетенції, підслідність тощо. Зокрема, новий Закон України «Про національну безпеку України» мав би чітко відобразити основні зовнішні та внутрішні загрози, шляхи протидії їм, визначити головного та підпорядкованих за конкретними напрямками суб'єктів, а також засоби, за допомогою яких вони можуть вирішити покладені на них завдання тощо. Потім, відштовхуючись від цього, визначити інші нормативно-правові акти та поняття «національна безпека»,

«громадська безпека», а, можливо, і «суспільний спокій» та «громадський (суспільний) порядок» та низку інших благ, які мають перебувати під захистом законодавства України.

Отже, поки що, виходячи із приписів чинного законодавства та теоретико-правових підходів щодо тлумачення зазначених суспільно небезпечних діянь, ми повною мірою погоджуємося з позицією Тихого В.П., який стверджує, що злочини проти громадської безпеки – це передбачені розділом IX Особливої частини КК України суспільно небезпечні, винні діяння (дія або бездіяльність), вчинені суб'єктом злочину, що порушують громадську (загальну) безпеку і створюють загальну небезпеку (умови) у вигляді загибелі невизначеного кола осіб чи настання інших тяжких наслідків або створення загальної небезпеки заподіяння таких наслідків [34, с. 80; 35, с. 287].

Тоді, виходячи із вищесказаного, громадська безпека має стати невід'ємною складовою національної безпеки держави і надійно забезпечувати громадський спокій. Вона має визначатися чинним законодавством як загальний стан захищеності особи та суспільства в цілому від зовнішніх та внутрішніх загроз при відсутності реальних та потенційних посягань на життя і здоров'я, благополуччя, свободу і недоторканність особи, майно, власність та інші соціальні цінності, котрі визначають морально-психічний та соціальний настрій громадян, вільних від страху.

Вона має гарантуватися належним рівнем функціонування державної системи захисних заходів щодо забезпечення благополуччя особи, безпекою суспільства в цілому, а також системою суспільно значущих моральних цінностей та інтересів народу, атмосферою громадського спокою та обстановкою впевненості в ефективності і непорушності сталих правовідносин у суспільстві, діяльності державного механізму та громадських структур в процесі життєдіяльності та здійснення робіт із джерелами підвищеної небезпеки.

Список літератури:

1. Уголовное уложение. Высочайше утвержденное 22 Марта 1903 г. Издание Сенатской типографии. – С.-Петербург. Сенатская типография, 1903. – 144 с.
2. Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 гг. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1953. – 463 с.
3. Руководящие начала по уголовному праву РСФСР // Постановление НКЮ от 12 декабря 1919 г. (СУ № 66). – с. 57-60.
4. УК УСРР 1922 г. – Х.: Издание Наркомюста УСРР, 1922. – 100 с.
5. ЗУ УРСР – 1927. – № 58-59. – Ст. 232.
6. О временном применении кодексов Украинской ССР на территории Молдавской ССР // Указ Президиума Верховного Совета СССР от 14 декабря 1940 г. // «Ведомости». – 1940 г. – № 51, - С. 410.

7. КК УРСР від 28.12.1960 р. // ВВР Української РСР. – 1961. – № 2. – Ст. 14.
8. Яценко С.С. Уголовно-правовая охрана общественного порядка. Сравнительно-правовой аспект. К.: Издательство при Киевском государственном университете издательского объединения «Высшая школа», 1986. – 124 с.
9. Яценко С.С. Охрана общественного порядка: некоторые предложения к проекту Уголовного кодекса УССР // Актуальные проблемы формирования правового государства / Краткие тезисы докладов респуб. науч.-практ. конф. (24-26 октября 1990 г. г. Харьков). Харьков. – 1990. – С. 221-222.
10. КК України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст.131;
11. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів: [навч. посібник] – К.: Атіка, 2002. – 640 с.
12. Курс уголовного права: [учебник для вузов] / Под ред. докт. юрид. наук, проф. Г.Н. Борзенкова и докт. юрид. наук, проф. В.С. Комиссарова. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2002. – Т. 4. – 672 с.
13. УК РФ // ФЗ от 27.05.1998 г. № 77 - ФЗ // Российская газета. – № 103 от 30.05.1998 г.
14. Научно-практический комментарий к УК Республики Беларусь / Под общ. ред. А.В. Баркова, В.М. Хомича. – Минск: ГИУСТ БГУ, 2007. – 1007 с.
15. УК Республики Беларусь. – Мн.: Амалфея, 2005. – 320 с.
16. Рустамбаев М.Х. Курс уголовного права Республики Узбекистан. Особенная часть. Том 5: Преступления против общественной безопасности и общественного порядка. Преступления против порядка несения военной службы: [учебник для вузов] / М.Х. Рустамбаев. – Т.: Издательство «ТГЮИ», 2009. – 401 с.
17. УК Республики Узбекистан. — СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. — 338 с.
18. Закон Республики Казахстан «О национальной безопасности Республики Казахстан» // Ведомости Парламента Республики Казахстан, 2012. – январь, № 1 (2602). – ст. 3.
19. Комментарий к УК Республики Казахстан. Общая и Особенная части / Под. общ. ред. И.Ш. Борчашвили; изд. 2-е. – Алматы: Жеті жарғы, 2007. – 992 с.
20. КК України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / За заг. ред. В.Я. Тація – Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – Х.: Право, – 2013. – 1040 с.
21. УК Латвийской Республики. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. – 313 с.
22. УК Грузии. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2002. – 409 с.
23. УК Республики Молдова. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 408 с.
24. УК Эстонской республики. — СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001 – 262 с.
25. УК ФРГ. – СПб.: «Издательство Юридический центр Пресс», 2003. – 524 с.
26. УК Аргентины. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 240 с.
27. УК Дании. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. – 230 с.
28. УК Швеции. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. – 320 с.
29. УК Швейцарии. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2002. – 366 с.
30. УК Австрии. – СПб.: Изд-во "Юридический центр Пресс", 2004. - 352 с.
31. УК Испании. – М.: Узд. ЗЕРЦАЛО, 1988. – 218 с.
32. УК Франции. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс». 2002. – 650 с.
33. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 39. - Ст. 351.
34. Тихий В.П. Преступления против общественной безопасности // Актуальные проблемы формирования правового государства / Краткие тезисы докладов респуб; Науч.-практ. Конф. (24-26 октября 1990 г. Харьков), – Х.: 1990. – С. 223–224.
35. Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник] / [Ю.В. Баулін, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2010. – 608 с.

ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, ПОСЯГАЮЩИХ НА ОБЩЕСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ

Рассматривается процесс формирования системы преступлений против общественной безопасности в Украине и их понятие.

Ключевые слова: общественная безопасность, система преступлений против общественной безопасности.

HISTORICAL AND LEGAL WAYS OF FORMING A SYSTEM OF CRIMES ENCROACHING ON PUBLIC SAFETY

The process of formation of the system of crimes against public security in Ukraine and their concept.

Key words: social security, a system of crimes against public security.